

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 22 став 1 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 и 64/18), министерот за образование и наука ја донесе наставната програма по наставниот предмет **македонски јазик** **македонски јазик за учениците од другите заедници** за III (трета) година образование од средното стручно образование со четиригодишно траење.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Наставна програма

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА УЧЕНИЦИТЕ ОД ДРУГИТЕ ЗАЕДНИЦИ

модуларно дизајнирана

за III година

Сите образовни профили / квалификации

Сите струки / сектори

Скопје, 2019 година

Назив на наставната програма	Македонски јазик и литература за учениците од другите заедници
Тип на наставна програма	Задолжителна
Кредитна вредност на наставната програма	3 (три) ЕЦВЕТ ¹ кредити
Струка	Сите струки
Сектор	Сите сектори
Образовен профил	Сите образовни профили
Назив и ниво на квалификација	Сите квалификации IV (четврто) ниво
Година на изучување	III (трета)
Број на часови неделно/годишно за реализација на наставната програма	2/72
Цели на наставна програма	Ученикот/ученичката: <ul style="list-style-type: none"> - да ги продлабочи знаењата за македонскиот стандарден јазик како средство за комуникација; - да се оспособи за самостојно усно и писмено изразување; - да се оспособи да чита куси искази на позната и помалку позната тематика од соодветната струка; - да се оспособи за разбирање, доживување и толкување на литературни и на други текстови од македонската литература;

¹ Закон за Националната рамка на квалификации.

	<ul style="list-style-type: none"> - да ги развие индивидуалните способности за самостојно критичко и творечко комуницирање со литературен текст; - да стекне одредени синтаксички способности кои ќе му помогнат во градењето на реченици; - да се запознае со историските, културните и литературните карактеристики на македонската литература.
Модуларни единици на наставна програма	<p>1. ЈАЗИК</p> <p>2. МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА</p> <p>3. КОМУНИКАЦИЈА</p>
Материјално-технички и просторни услови	Наставата се организира во училница или во кабинет а по исклучок се проследува со придружни активности кои го менуваат местото на реализацијата (институции на културата, научни институции, библиотеки, кинотеки, медиотеки итн.).
Норматив на наставен кадар	<p>Наставната програма ја реализираат лица со завршени студиски групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Македонска книжевност и јужнословенски книжевности, наставна насока, VII/ 1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; (поранешна група Историја на книжевностите на СФРЈ) - Македонска книжевност и јужнословенски книжевности со македонски јазик како втор главен предмет, наставна насока, VII/ 1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; - Македонски јазик и јужнословенски јазици со македонска книжевност и јужнословенски книжевности како втор главен предмет, наставна насока, VII/ 1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; - Македонски јазик и книжевност, наставна насока, VII/ 1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; - Општа и компаративна книжевност, наставна насока, VII/ 1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС.

Модуларна единица 1: ЈАЗИК (31)

Ред. број	Резултати од учење Ученикот/ученичката ќе биде способен/а да:	Содржини и поими	Активности и методи	Критериуми на оценување* Ученикот/ученичката може да:
1	<p>ИСТОРИСКИ РАЗВИТОК НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК</p> <ul style="list-style-type: none"> - ги наброи историските факти за кодификацијата на македонскиот стандарден јазик; - ја толкува улогата на Блаже Конески за кодификацијата на македонскиот стандарден јазик. 	Кодификација на македонскиот стандарден јазик	Читање на текстови на различни дијалекти.	<ol style="list-style-type: none"> 1. – ги наведува историските настани за кодификација на македонскиот стандарден јазик; 2. – изведува заклучок за улогата на Блаже Конески во врска со кодификацијата на македонскиот стандарден јазик.
2	<p>МОРФОЛОГИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> - образува глаголска именка, глаголски прилог, глаголска придавка; - го разликува значењето на неличните глаголски форми; - правилно ја употребува глаголска л-форма во сите три родови; 	Нелични глаголски форми – глаголска именка, глаголска придавка, глаголски прилог и глаголска л-форма	<p>Вежби за препознавање на глаголска именка, глаголска придавка, глаголски прилог и глаголска л-форма во даден текст или реченици.</p> <p>Вежби преку кои ќе ги разликува глаголска именка, глаголска придавка, глаголски прилог и глаголска л-форма од другите глаголски форми.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. – креира сопствени примери за глаголска именка, глаголска придавка, глаголски прилог и глаголска л-форма; 2. – прави разлика помеѓу основното значење на глаголот и значењето на глаголската именка / придавка / глагол;

* Внесени се стандарди/индикатори за постигнување на резултатите од учењето врз основа на кои се определуваат критериумите за оценување.

			<p>Конструира реченици со глаголска именка, глаголска придавка, глаголски прилог и глаголска л-форма.</p> <p>Вежби со повеќечлен избор.</p> <p>Дополнување на реченици со соодветена глаголска именка, глаголска придавка, глаголски прилог и глаголска л-форма.</p> <p>Точни/неточни искази.</p>	<p>3. – менува глаголски л-форми во сите три рода.</p>
	<p>- се служи со глаголските форми за минато неопределено свршено и несвршено време;</p>	<p>Сложени глаголски форми – Минато неопределено свршено и несвршено</p>	<p>Вежби за употреба на глаголи во минато неопределено свршено и несвршено време.</p> <p>Пишување на реченици во минато неопределено свршено и несвршено време со соодветна терминологија од структурата.</p> <p>Препознавање на формите за минато неопределено свршено и несвршено време во даден текст.</p> <p>Вежби со повеќечлен избор.</p> <p>Дополнување на реченици со соодветна глаголска форма.</p> <p>Точни/неточни искази.</p>	<p>1. – ги идентификува минато неопределено свршено и несвршено време;</p> <p>2. – ги менува глаголите во глаголската форма за минато неопределено свршено и несвршено време;</p> <p>3. – гради реченици во кои употребува глаголски форми во минато неопределено свршено и несвршено време.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - употребува глаголски форми за идно време; 	Идно време	<p>Вежби за употреба на глаголи во идно време.</p> <p>Пишување на реченици со соодветна терминологија од структурата.</p> <p>Препознавање на формите за идно време во даден текст.</p> <p>Вежби со повеќечлен избор.</p> <p>Дополнување на реченици со соодветен глагол.</p> <p>Точни/неточни искази.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. – ги препознава глаголите во идно време; 2. – ги менува глаголите во глаголската форма за идно време; 3. – гради реченици во кои употребува глаголски форми во идно време.
3	<ul style="list-style-type: none"> - ги препознава формите за можен и заповеден начин во реченицата; - ги употребува можниот и заповедниот начин во реченицата; - гради реченици во кои употребува форми за можен и заповеден начин; 	<p>Можен начин</p> <p>Заповеден начин</p>	<p>Вежби за препознавање на можен и заповеден начин во даден текст или реченици.</p> <p>Конструира реченици со можен и заповеден начин.</p> <p>Вежби со повеќечлен избор.</p> <p>Дополнување на реченици со соодветна форма за можен и заповеден начин.</p> <p>Точни/неточни искази.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. – образува можен и заповеден начин; 2. – прави разлика помеѓу можен и заповеден начин; 3. – препознава можен и заповеден начин во дадени реченици или текст.
	<ul style="list-style-type: none"> - употребува сложени глаголски форми со помошните глаголи има и сум. 	Има и сум конструкции	<p>Вежби за препознавање на има и сум во даден текст или реченици.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. – ги идентификува речениците во кои се употребени сложените глаголски форми со има и сум.;

			<p>Конструира реченици со има и сум.</p> <p>Вежби со повеќечлен избор.</p> <p>Дополнување на реченици со соодветна форма.</p> <p>Точни/неточни искази.</p>	<p>2. – гради реченици со сложени глаголски форми со помошните глаголи има и сум.</p>
4	<p>СИНТАКСА</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликува сложена реченица; - ги препознава независнослужените реченици. 	<p>Видови сложени реченици</p> <p>Независнослужени реченици</p>	<p>Вежби за откривање и градење на сложени реченици.</p> <p>Вежби за препознавање на независнослужени реченици</p>	<p>1. – ја дефинира поделбата на сложената реченица;</p> <p>2. – ја идентификува независнослужената реченица.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - разликува независнослужени реченици (составни, спротивни, разделни, исклучни и заклучни). 	<p>Составни независнослужени реченици</p> <p>Спротивни независнослужени реченици</p> <p>Разделни независнослужени реченици</p> <p>Исклучни независнослужени реченици</p> <p>Заклучни независнослужени реченици</p>	<p>Вежби за препознавање на независнослужени реченици (составни, спротивни, разделни, исклучни и заклучни);</p> <p>Вежби за составување на независнослужени реченици (составни, спротивни, разделни, исклучни и заклучни);</p> <p>Вежби со повеќечлен избор;</p>	<p>1. – ги препознава независнослужените реченици (составни, спротивни, разделни, исклучни и заклучни);</p> <p>2. – гради независнослужени реченици (составни, спротивни, разделни, исклучни и заклучни);</p> <p>3. – прави разлика помеѓу независнослужени реченици (составни, спротивни, разделни, исклучни и заклучни).</p>

			Дополнување на реченици со соодветни сврзници за независносложени реченици. Точни/неточни искази	
	-	Две писмени работи (6 часа)		

Модуларна единица 2: МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА (26)

Ред. број	Резултати од учење Ученикот/ученичката ќе биде способен/а да:	Содржини и поими	Активности и методи	Критериуми на оценување* Ученикот/ученичката може да:
-----------	--	------------------	---------------------	--

* Внесени се стандарди/индикатори за постигнување на резултатите од учењето врз основа на кои се определуваат критериумите за оценување.

	<p>МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА МЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ</p> <p>-наведува карактеристики за македонската литература меѓу двете светски војни;</p> <p>-ги анализира тематско-идејните одлики на текстовите;</p> <p>-ги препознава етапите на драмското дејство</p>	<p>Појава и особености на македонската литература меѓу двете светски војни</p> <p>Васил Иљоски: „Бегалка“</p> <p>Антон Панов: „Печалбари“</p> <p>Ристо Крле: „Парите се отепувачка“</p> <p>Кочо Рацин: „Денови“, „Ленка“, „Тутуноберачите“</p> <p>Коле Неделковски: „Раткина неволја“, „Работник“, „Глас од Македонија“</p>	<p>Самостојно читање на извадоци од делата на В.Иљоски, А.Панов, Р.Крле.</p> <p>Интерпретирање – читање и рецитирање на песните од К.Рацин и К.Неделковски и анализа на истите.</p> <p>Раскажување на прочитаните извадоци од дела.</p> <p>Пишување на текст со менување на содржината од драмското дејство (делови од текстот – почеток или крај)</p> <p>Прераскажување на прочитаните извадоци од делата со парот или во група.</p> <p>Одговарање на прашања преку пребарување на одговорот во текстовите.</p>	<p>1. – ги наведува био – библиографските податоци за: В.Иљоски, А.Панов, Р.Крле, К.Рацин и К.Неделковски;</p> <p>2.– ги открива мотивот и идејата во делата од овој период;</p> <p>3. – анализира и толкува содржини на текстовите.</p>
--	---	---	---	--

			<p>Проследување на аудио и видео записи за театарски претстави.</p> <p>Дискусија за јазичните карактеристики.</p> <p>Споредба на печалбарството како мотив од минатото и сегашноста.</p> <p>Играње улоги</p>	
2.	<p>МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ПО ВТОРАТА СВЕТСКА ВОЈНА</p> <p>- наведува карактеристики на македонската литература по втората светска војна.</p>	<p>Појава, особености и главни претставници</p>	<p>Вежби за откривање на карактеристиките и претставниците.</p>	<p>1. – ги набројува карактеристиките на македонската литература по втората светска војна;</p> <p>2. – ги наведува претставниците на македонската литература по втората светска војна.</p>

	<p>-ги анализира тематско-идејните одлики на текстовите;</p> <p>-користи поголем фонд на зборови.</p>	<p>Славко Јаневски: „Улица“</p> <p>Стале Попов: „Крпен живот“</p> <p>Ацо Шопов: „Очи“</p> <p>Коле Чашуле: „Црнила“</p>	<p>Самостојно читање на извадоци од делата на С.Јаневски, С.Попов и К.Чашуле.</p> <p>Интерпретирање – читање и рецитирање на поезија од А.Шопов.</p> <p>Раскажување на прочитаните извадоци од делата.</p> <p>Прераскажување на прочитаните извадоци од делата со парот или во група.</p> <p>Одговарање на прашања преку пребарување на одговорот во текстовите.</p> <p>Играње улоги</p>	<p>1. - ги наведува био – библиографските податоци за: С.Јаневски, С.Попов, А.Шопов и К.Чашуле;</p> <p>2.– ги открива мотивот и идејата во делата од овој период;</p> <p>3. – анализира и толкува содржини на текстовите.</p>
		<p>Лектири:</p> <p>Две дела од македонски автори (Блаже Конески „Тешкото“, Матеја Матевски „Свона“)</p> <p>(2 часа)</p>		<p>1.– ги открива мотивот и идејата во делата;</p> <p>2. – анализира и толкува содржини на делата.</p>

Модуларна единица 3: КОМУНИКАЦИЈА (15)

Ред. број	Резултати од учење Ученикот/ученичката ќе биде способен/а да:	Содржини и поими	Активности и методи	Критериуми на оценување* Ученикот/ученичката може да:
1.	<p>СЛУШАЊЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - да применува техники на активно слушање; - да парафразира текст; - да ги прифаќа и користи вербалните и невербалните пораки; - активно да учествува во дискусија. <p>ЧИТАЊЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - да чита со внимание; - да издвојува важни од помалку важни и неважни информации. 	<p>Активно слушање</p> <p>Дискусија (насочена и ограничена; застапување на теза).</p> <p>Читање (за стекнување на информации и за релаксирање)</p> <p>Рецитирање</p> <p>Интерпретирање на текст</p> <p>Проценка на дадени информации</p>	<p>Слушање на текстови и емисии од различни медиуми со различна цел.</p> <p>Дискусија со бранење на сопствена теза и антитеза.</p> <p>Обработка на текстови за прибирање на информации и пронаоѓање на естетските и идејни вредности во нив.</p> <p>Парафразирање, невербална комуникација.</p> <p>Анализа на текстови и емисии и анализа на: значајни, потребни, интересни и корисни информации и контекстот во нив.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. – репродуцира прочитан текст; 2. – дискутира и ја наведува дискусијата на дадена тема; 3. – модифицира информации без да ја изгуби содржината; 4. – дава сопствени заклучоци и брани теза; 5. – аргументира сопствени ставови. <ol style="list-style-type: none"> 1. – повторува информации; 2. – класифицира информации; 3. – пронаоѓа и толкува скриени информации во даден текст; 4. – вреднува прочитан текст.

* Внесени се стандарди/индикатори за постигнување на резултатите од учењето врз основа на кои се определуваат критериумите за оценување.

2.	<p>ПИШУВАЊЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - да подготви соопштение и вест; - да разликува соопштение од вест и реклама; - да разликува биографија од автобиографија; - да ги распознава елементите на патописот и да може да состави едноставен патопис; - да подготви информации за усна и писмена презентација на дадена тема. 	<p>Соопштение</p> <p>Вест</p> <p>Биографија</p> <p>Автобиографија</p> <p>Патопис</p> <p>Презентација</p>	<p>Презентирање на готови соопштенија и вести.</p> <p>Вежби за пишување на соопштение и вест.</p> <p>Натпревар за најдобро напишана вест од даден настан.</p> <p>Пишување на кратка автобиографија.</p> <p>Самооценување на презентацијата со чек листи.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. – препознава соопштение, вест; 2. – набројува основни елементи од кои е составено соопштението или веста; 3. – изготвува сопствени примери; 4. – разликува автобиографија од биографија; 5. – подготвува биографија; 6. – пронаоѓа материјал и креира презентација.
----	---	--	--	---

Оценување на постигањата на учениците

Вреднувањето на резултатите е задолжително и се одвива според законските норми. Напредувањето и оценувањето на учениците постојано се следи и се врши континуирано во текот на наставата, со обид на учениците оценувањето да им ја покаже реалната состојба во нивните знаења со што ќе се стимулираат за нивно перманентно продлабочување. Согласно природата на програмата по предметот македонски јазик за заедниците оценувањето може да се реализира преку усна и писмена форма, со презентација на соодветни проектни задачи, трудови и слично.

Усниот инструмент се состои од одговори на прашања, поставување (ученички) прашања, презентации, самостојно изложување на доживувања и сфаќања, ставови и судови.

Пишуваниот инструмент ќе претпочита писмени работи, писмени вежби, објективни тестови на знаења, тестови на способности.

Оценувањето се врши по определена тема, во текот на тромесечјето, полугодieto и крајот на годината.

За учениците кои покажуваат вонреден интерес и успех задолжително се организира додатна настава.

За учениците кои не ги усвојуваат во задоволителна мера знаењата, задолжително се организира дополнителна настава.

Ученикот се оценува со бројчана оценка.

Литература и други извори	Учебник и прирачници од Министерството за образование и наука и други извори на учење.
Почеток на имплементација на наставната програма	Учебна 2021/2022 година
Институција/ носител на програмата	Биро за развој на образованието (БРО)
Потпис и датум на донесување на наставната програма	бр. <u>13-11378/16</u> <u>04. 6. 19</u> година
Датум на ревизија	

**МИНИСТЕР,
Dr. Arbër Ademi**